

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

« 04 » Серпня 20 23 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ґрунтово-земельні ресурси і ста́ле землекористування

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 103 Науки про Землю

Освітньо-професійна програма: «Ґрунтознавство та використання земельних ресурсів»

Робоча програма навчальної дисципліни «Грунтово-земельні ресурси і стале землекористування». Одеса: ОНУ, 2023. 13 с.

Розробники:

Буяновський Андрій Олександрович – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
Тортник Микола Йосипович - кандидат географічних наук, доцент, професор кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № 01 від "30" 08 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) А.Б. (Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)

Погоджено із гарантом ОПП «Ґрунтознавство та використання земельних ресурсів»

_____ (підпис) В.Т. (Валентина ТРИГУБ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.

Голова НМК _____ (підпис) В.С. (Віталій СИЧ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) А.Б. (Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від "____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 4,0 годин – 120 змістових модулів – 3	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>103 Науки про Землю</u> (код і назва) Спеціалізації: _____ (назва) Рівень вищої освіти: <u>Другий (магістерський)</u>	<i>Обов'язкова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	
		<i>Семестр</i>	
		1-й	
		<i>Лекції</i>	
		32 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		8 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		80 год.	
		Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – поглиблення знань щодо значення земельних ресурсів у житті людини та їхнього місця у структурі природно-ресурсного потенціалу, розширення знань здобувачів про ґрунтово-земельні ресурси (ҐЗР) України та світу, їхню структуру, використання, сучасний стан і стратегію заходів щодо раціоналізації використання і збереження та зростання еколого-продукційного потенціалу і значимості в нинішніх соціально-економічних умовах.

Завданнями вивчення дисципліни є: формування уявлень про значення і функції, природно-ресурсний потенціал, структуру, ефективність використання і сучасний стан ҐЗР України та світу, обґрунтування системи заходів щодо раціоналізації їх використання, збереження і зростання продукційно-екологічної значимості як запоруки продовольчої, економічної та екологічної безпеки і сталого розвитку держави; формування сучасної екологічної свідомості при розв'язанні проблем сьогодення.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних: K03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності); K04. Здатність працювати в міжнародному контексті; K06. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу та обробки інформації.

б) фахових: K08. Знання сучасних засад природокористування, взаємодії природи і суспільства із застосуванням раціонального використання природних ресурсів, екологічних аспектів та основ природоохоронного законодавства; K09. Розуміння планети як єдиної системи, найважливіших проблем її будови та розвитку; K12. Уміння застосовувати наукові знання і практично втілювати їх для розробки та впровадження механізмів геопланування, територіального планування, проведення моніторингу розвитку регіонів, складання стратегічних планів і програм; K15. Здатність надавати правову оцінку природо-, ґрунто- та землекористування, оцінювати сучасний стан ґрунтів і земель, прогнозувати та моделювати зміну показників стану, надавати рекомендації з метою оптимізації їх використання; K16. Здатність застосовувати спеціальні методи та методики досліджень, оцінювання ґрунтів і земель в науковій та практичній діяльності, аналізувати роль природних та антропогенних чинників на сталі ґрунто- і землекористування в сучасних умовах кліматичних трансформацій, земельної та адміністративної реформ, різних агротехнологій та ефективності господарювання, воєнного та поствоєнного стану.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- функції і значення ҐЗР, їхню географію, структуру, ефективність використання і сучасний стан в Україні та світі, основи стратегії заходів щодо раціоналізації використання, збереження і підвищення еколого-продукційного потенціалу;

вміти:

- оцінити еколого-продукційну доцільність провадженої структури використання ҐЗР території певного регіону / господарства та обґрунтувати комплекс заходів щодо раціоналізації їх подальшого використання, збереження і підвищення еколого-продукційної значимості використання ҐЗР.

Програмними результатами навчання є наступні: ПР01. Аналізувати особливості природних та антропогенних систем і об'єктів геосфер Землі; ПР02. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю; ПР03. Вміти спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань, у тому числі в міжнародному контексті, в глобальному інформаційному середовищі; ПР06. Вміти здійснювати екологічну оцінку, аудит, ліцензування, сертифікацію використання природних ресурсів, прогнозувати розвиток екологічних, технологічних, економічних та соціальних наслідків на окремих об'єктах природокористування; ПР07. Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій

діяльності; ПР08. Знати основні принципи управління підприємств сфери природокористування, їхньої організації, виробничої та організаційної структури управління; ПР09. Розробляти та впроваджувати механізми територіального менеджменту, геопланування, здійснювати моніторинг регіонального розвитку, складати плани та програми; ПР11. Використовувати сучасні методи моделювання та обробки геоінформації при проведенні інноваційної діяльності; ПР13. Оцінювати еколого-економічний вплив на довкілля при впровадженні інженерних заходів та проектувати природоохоронні заходи; ПР15. Моделювати об'єкти і процеси в геосфері (зокрема педосфері) із застосуванням картографічних і математичних методів та геоінформаційних технологій; ПР17. Вміти використовувати спеціальні методи та методики ґрунтознавства і оцінки земель в науковій і виробничо-практичній діяльності, аналізувати результати оцінки стану ґрунто- і землекористування, надавати рекомендації щодо підвищення ефективності використання ґрунтів і земель.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ГЗР, їх функції і значення. ГЗР України та світу – структура і географія, оцінка еколого-продукційного потенціалу і сучасного стану, забезпеченість ресурсами

Тема 1. ГЗР – основа національного багатства та запорука продовольчої і еколого-економічної безпеки держави. Проблеми сучасного ґрунто- і землекористування в світі й Україні.

Тема 2. Значення і роль ГЗР у функціонуванні біосфери та життєдіяльності людей. Методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій діяльності;

Тема 3. ГЗР світу. Ґрунти світу – географія, рівень родючості, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання. Структура та ефективність використання земельних ресурсів світу.

Тема 4. ГЗР України. Ґрунти території – номенклатура, географія, рівень родючості, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання.

Змістовий модуль 2. Стале землекористування. Еколого-безпечне землекористування. Управління земельними ресурсами. Охорона земельних ресурсів. Нормативи у галузі охорони земель, основні напрямки охорони земельних ресурсів.

Тема 5. Сучасне поняття сталого землекористування. Еколого-безпечне землекористування. Земельні ресурси як об'єкт управління. Методи управління земельними ресурсами.

Тема 6. Нормативи та стандарти охорони ГЗР. Законодавство України у галузі охорони земель, основні напрямки охорони земельних ресурсів. Сучасні проблеми в сфері охорони ґрунтів України та окремих її регіонів.

Змістовий модуль 3. Використання ГЗР України та Одеської області, оцінка їхнього стану. Стратегія заходів щодо раціоналізації використання ресурсів, збереження і зростання їхнього еколого-продукційного потенціалу

Тема 7. Сучасна структура земельних ресурсів України, регіональні відмінності і тенденції сучасної зміни.

Тема 8. Ґрунти і землі меліоративного фонду України, оцінка їх стану, заходи з оптимізації стану і підвищення ефективності використання.

Тема 9. ГЗР Одеської області, їх використання, оцінка стану та система заходів з раціоналізації використання.

Тема 10. Наукові основи раціонального використання й охорони ГЗР України. Програми створення служби моніторингу ґрунтів і земель (загальнодержавні, регіональні).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
	Усьо-го	у тому числі				Усьо-го	у тому числі			
		Л	п/с	лаб.	с.р.		л	п/с	лаб.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. ГЗР, їх функції і значення. ГЗР України та світу – структура і географія, оцінка еколого-продукційного потенціалу і сучасного стану, забезпеченість ресурсами										
Тема 1. ГЗР – основа національного багатства та запорука продовольчої і еколого-економічної безпеки держави. Проблеми сучасного ґрунто- і землекористування в світі й Україні	10	2			8					
Тема 2. Значення і роль ГЗР у функціонуванні біосфери та життєдіяльності людей	10	2			8					
Тема 3. ГЗР світу. Ґрунти світу – географія, рівень родючості, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання. Структура та ефективність використання земельних ресурсів світу	20	4	2		14					
Тема 4. ГЗР України. Ґрунти території – номенклатура, географія, рівень родючості, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання	20	8	2		10					
Разом за змістовим модулем 1	60	16	4		40					
Змістовий модуль 2. Стале землекористування. Еколого-безпечне землекористування. Управління земельними ресурсами. Охорона земельних ресурсів. Нормативи у галузі охорони земель, основні напрямки охорони земельних ресурсів										
Тема 5. Сучасне поняття сталого землекористування. Еколого-безпечне землекористування. Земельні ресурси як об'єкт управління.	10	2			8					
Тема 6. Нормативи та стандарти охорони ГЗР. Законодавство України у галузі охорони земель, основні напрямки охорони земельних ресурсів. Сучасні проблеми в сфері охорони ґрунтів України та окремих її регіонів	10	4	2		4					
Разом за змістовим модулем 2	20	6	2		12					
Змістовий модуль 3. Використання ГЗР України та Одеської області, оцінка їхнього стану. Стратегія заходів щодо раціоналізації використання ресурсів, збереження і										

зростання їхнього еколого-продукційного потенціалу									
Тема 7. Сучасна структура земельних ресурсів України, регіональні відмінності і тенденції сучасної зміни	10	2	2		6				
Тема 8. Ґрунти і землі меліоративного фонду України, оцінка їх стану, заходи з оптимізації стану і підвищення ефективності використання	10	4			6				
Тема 9. ҐЗР Одеської області, їх використання, оцінка стану та система заходів з раціоналізації використання	8	2			6				
Тема 10. Наукові основи раціонального використання й охорони ҐЗР України. Програми створення служби моніторингу ґрунтів і земель (загальнодержавні, регіональні)	12	2			10				
Разом за змістовим модулем 3	40	10	2		28				
ІНДЗ*									
Усього годин	120	32	8		80				

* – за наявності

5. Теми семінарських занять

Не передбачено

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/ф, з/ф
1	ҐЗР світу. Ґрунтові ресурси світу та їх зміни в умовах землеробського використання.	2, -
2	ҐЗР України. Ґрунти території – номенклатура, географія, рівень родючості, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання.	2, -
3	Нормативи та стандарти охорони ҐЗР. Порівняння законодавства України у галузі охорони земель з кращими світовими прикладами. Сучасні проблеми в сфері охорони ґрунтів України та окремих її регіонів	2, -
4	Сучасна структура земельних ресурсів України, регіональні відмінності і тенденції сучасної зміни	2, -
	Разом	8, -

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин, д/ф, з/ф
1	ҐЗР – основа національного багатства та запорука продовольчої і	

	еколого-економічної безпеки держави. Проблеми сучасного ґрунто- і землекористування в світі й Україні	8, -
2	Значення і роль ГЗР у функціонуванні біосфери та життєдіяльності людей	8, -
3	ГЗР світу. Ґрунти світу – географія, рівень родючості, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання. Структура та ефективність використання земельних ресурсів світу	14, -
4	ГЗР України. Ґрунти території – номенклатура, географія, рівень родючості, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання. Категорії земель за цільовим призначенням	10, -
5	Сучасне поняття сталого землекористування. Еколого-безпечне землекористування. Управління земельними ресурсами.	8, -
6	Нормативи та стандарти охорони ГЗР. Законодавство України у галузі охорони земель, основні напрямки охорони земельних ресурсів. Сучасні проблеми в сфері охорони ґрунтів України та окремих її регіонів	4, -
7	Сучасна структура земельних ресурсів України, регіональні відмінності і тенденції сучасної зміни	6, -
8	Ґрунти і землі меліоративного фонду України, оцінка їх стану, заходи з оптимізації стану і підвищення ефективності використання	6, -
9	ГЗР Одеської області, їх використання, оцінка стану та система заходів з раціоналізації використання	6, -
10	Наукові основи раціонального використання й охорони ГЗР України. Програма створення служби моніторингу ґрунтів і земель держави	10, -
	Разом	80, -

До самостійної роботи відноситься (на вибір викладача):

- [1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;
- [2] – написання рефератів, есе;
- [3] – індивідуальне навчально-дослідне завдання;
- [4] – курсова робота тощо

(п.2.8. Положення про освітній процес в ОНУ)

9. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, порівняльно-географічний, проблемного викладення та частково-пошуково-дослідницький. Використання матеріалів природничо- і ґрунтово-географічних досліджень та порівняльно-географічного аналізу.

Лекції із застосуванням наочних засобів, презентації, завдання для практичних занять та самостійної роботи, опрацювання нового матеріалу, в т.ч. із застосуванням інтернет-ресурсів.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Поточний і періодичний контроль (усне опитування, тестування), оцінка виконання практичних та самостійних завдань, підсумковий контроль (тестування, усне опитування).

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених завдань. Здатний виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних завдань при самостійній роботі.
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; з деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, при цьому допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішує більшість практичних завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання.
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	використовує знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішує половину завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно; безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішує окремі завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з	не володіє навчальним матеріалом.	виконує лише елементи завдання,

обов'язковим повторним вивченням дисципліни		потребує постійної допомоги викладача.
---	--	--

11. Перелік питань для підсумкового контролю

1. ҐЗР – основа національного багатства та запорука продовольчої і еколого-економічної безпеки держави.
2. Проблеми сучасного ґрунто- і землекористування в Україні.
3. Значення і роль ҐЗР у функціонуванні біосфери та життєдіяльності людей.
4. ҐЗР світу – сучасний стан та господарського освоєння.
5. ҐЗР України – стан та використання.
6. Ґрунти території – номенклатура, географія, рівень родючості.
7. Ґрунти України та їх господарська освоєність, зміни в умовах землеробського використання.
8. Використання ҐЗР України, оцінка їхнього стану.
9. Сучасна структура земельних ресурсів України, регіональні відмінності.
10. Тенденції сучасної зміни структури земельних ресурсів України, регіональні аспекти.
11. Ґрунти і землі меліоративного фонду України, оцінка їх стану.
12. Заходи з оптимізації стану земель меліоративного фонду України і підвищення ефективності використання.
13. ҐЗР Одеської області, їх використання, оцінка стану та система заходів з раціоналізації використання, збереження і підвищення продукційно-екологічного потенціалу.
14. Наукові основи раціонального використання й охорони ҐЗР України.
15. Програма створення служби моніторингу ґрунтів і земель держави.
16. Програма створення служби моніторингу ґрунтів і земель регіону.
17. Наукові основи раціонального використання й охорони ҐЗР Одещини/окремого регіону (на вибір здобувача).
18. Заходи з оптимізації стану ґрунтів в межах меліоративного фонду України і підвищення ефективності використання.
19. Заходи з оптимізації стану ґрунтів в межах меліоративного фонду регіону (на вибір здобувача) і підвищення ефективності використання.
20. Проблеми деградації ҐЗР України та світу – регіональні та галузеві аспекти.
21. Стратегія заходів щодо раціоналізації використання ресурсів, збереження і зростання їхнього еколого-продукційного потенціалу.
22. ҐЗР зони мішаних лісів – стан та використання.
23. ҐЗР зони лісостепу – стан та використання.
24. ҐЗР зони степу – стан та використання.
25. ҐЗР сухостепової зони – стан та використання.
26. ҐЗР Карпатської гірської області, Передкарпаття та Закарпаття – стан та використання.
27. ҐЗР Кримської гірської області та південного берегу Криму – стан та використання.
28. ҐЗР південнолісостепової підзони зони лісостепу України – стан та використання.
29. ҐЗР Дунай-Дністерського межиріччя Одеського регіону – стан та використання, екологічні та ґрунтово-меліоративні проблеми.
30. Меліоративний фонд Одещини, сучасний стан, проблеми, перспективи.
31. Ґрунти світу – географія, рівень родючості, господарська освоєність та зміни в умовах землеробського використання.
32. Структура та ефективність використання земельних ресурсів світу.
33. Поняття сталого землекористування.
34. Еколого-безпечне землекористування.
35. Нормативи та стандарти охорони ҐЗР.

36. Законодавство України у галузі охорони земель, основні напрямки охорони земельних ресурсів.
37. Сучасні проблеми в сфері охорони ґрунтів України та окремих її регіонів.
38. Стратегії екологізації землеробства та впровадження заходів раціоналізації /оптимізації використання ресурсів.
39. Загальнодержавні та регіональні програми охорони ґрунтів і земель.
40. Земельні ресурси як об'єкт управління.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та оцінювання самостійної роботи (СР)												Підсумкова атестація	Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3					
T1-2	СР	T3-4	СР	T5	СР	T6	СР	T7-8	СР	T9-10	СР	30	100
4	10	10	10	2	2	5	5	5	5	4	8		

- T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Силабус навчальної дисципліни.
2. Конспекти лекцій та плани практичних занять.
3. Методичні матеріали до проведення практичних занять та виконання завдань.
4. Підручники і навчальні посібники.
5. Питання для поточного контролю і тестові завдання.
6. Питання і завдання для самостійної роботи.
7. Презентації, блок-схеми, графіки та інші ілюстративно-демонстраційні засоби навчання.

14. Рекомендована література

Основна

1. Адаптація агротехнологій до змін клімату: ґрунтово-агрохімічні аспекти: колективна монографія/ За ред. С. А. Балюка, В.В. Медведєва, Б.С. Носка та ін. Харків: Стильна типографія, 2018. 364 с.
2. Наукові основи охорони та раціонального використання зрошуваних земель України / за наук. редакцією С. А. Балюка, М. І. Ромащенко, В. А. Стащука. К.: Аграрна наука, 2009. 624 с.

3. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 272 с.
4. Паньків З.П. Еволюція землекористування в Україні. Монографія. Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. 188 с.
5. Паньків З. П., Наконечний Ю. І. Земельні ресурси. Практикум : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 196 с.
6. Позняк С.П. Актуальні проблеми ґрунтознавства і географії ґрунтів : навч.посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 272 с.
7. Позняк С.П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч. 1. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 270 с.
8. Позняк С.П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. У двох частинах. Ч. 2. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 286 с.
9. Рациональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів: організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти: колективна монографія / за ред. акад. НААНУ С. А. Балюка, чл.-кор. АЕНУ А.В. Кучера. Харків: Смугаста типографія, 2015. 428 с.
10. Чорноземи масивів зрошення Одещини: монографія / За науковою редакцією д. біол. наук, проф. Є. Н. Красехи та к. геогр. наук, доц. Я. М. Біланчина. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2016. 194 с.

Додаткова

1. Земельні ресурси України. За ред. В.В. Медведєва, Т.М. Лактіонової. К.: Аграрна наука, 1998. 150 с.
2. Медведєва В.В., Пліско І.В., Бігун О.М., Шейко С.М. Оцінювання стану ґрунтів України та їхньої привабливості для інвестування (рекомендації). Харків : Міська друкарня, 2013. 28 с.
3. Методика моніторингу земель, що перебувають у кризовому стані. Харків: НМЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії УААН», 1998. 88 с.
4. Новаковський Л. Я., Олещенко М.А. Соціально-економічні проблеми сучасного землекористування. К.: Урожай, 2007. 159 с.
5. Позняк С. П., Гавриш Н.С. Господареві про ґрунти і право на них = For the landowner about soils and legal aspects : науково-практичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 250 с.
6. Позняк С.П., Гавриш Н.С. Соціальне ґрунтознавство = Social soil science : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 240 с.
7. Телегуз О. В., Кіт М.Г. Агроекологічна оцінка ґрунтів : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 260 с.
8. Третяк А.М., Дорош О.С. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2006. 360 с.
9. Ямелинець Т.С. Інформаційне ґрунтознавство : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 352 с.
10. Еколого-безпечна система землеробства чорноземно-степової зони Одещини в сучасних умовах інтенсифікації агротехнологій та кліматичних змін / відп. ред. А.О. Буяновський, Є.Н. Красеха. Одеса, 2023. 188 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Сайт Вісника ОНУ. Серія Географічні та геологічні науки: <http://visgeo.onu.edu.ua/>.
2. Сайт Держгеокадастру: <https://land.gov.ua/>
3. Сайт ННЦ «Інститут ґрунтознавства і агрохімії» ім. О.Н. Соколовського: <http://issar.com.ua/uk>
4. Сайт Українського географічного журналу: <https://ukrgeojournal.org.ua/>